

Nr 86.

Av fröken Wellin och fru Eklund, *angående löneställningen för vissa kvinnliga postexpeditörer.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 184 till 1926 års riksdag upptogs frågan om förbättrad löneställning för de kvinnliga postexpeditörer och förste postexpeditörer, som hade samma fackliga kompetens som de förutvarande manliga postexpeditörerna. Därvid anförde föredragande departementschefen — efter att hava berört den omläggning av rekryteringen, som igångsatts för postverkets vidkommande och vilken beräknades kräva avsevärd tid — bland annat följande:

»Med hänsyn härtill synes mig billigheten kräva, att de (postexpeditörerna med den med postassistenterna gemensamma utbildningen) personligen erhålla en något högre löneställning än de postexpeditörer, som icke äga denna högre utbildning och därför icke kunna utnyttjas på samma sätt. Jämväl statsutskottet har föregående år funnit vissa skäl tala för beredande av en något bättre löneställning för ifrågavarande befattningshavare. Efter överbägande av denna fråga har jag funnit mig böra föreslå, att postexpeditörer med den för assistenter och postexpeditörer hittills gemensamma postala utbildningen må personligen tilldelas avlöning enligt de för 12:e lönegraden stadgade grunder. I enlighet härmed torde förste postexpeditörer med nyss angiven utbildning böra personligen tilldelas avlöning enligt 13:e lönegraden.»

I anslutning härtill hemställdes i propositionen om medgivande från riksdagens sida, att vissa postexpeditörer och förste postexpeditörer finge personligen tilldelas avlöning i huvudsaklig överensstämmelse med de sålunda angivna grunderna.

Riksdagen lämnade även det begärda medgivandet.

Genom brev till generalpoststyrelsen den 4 juni 1926 angående omklassificering av postkontoren m. m. förordnade Kungl. Maj:t, bland annat, att den 1 juli 1926 i tjänst varande postexpeditör och förste postexpeditör skulle, så länge vederbörande i dylik befattning kvarstode, i lönehänseende vara placerad i 12:e respektive 13:e lönegraden, samt att om sådan postexpeditör framdeles befordrades till förste postexpeditör, han skulle i sistnämnda befattning vara placerad i 13:e lönegraden. På grund av brevets ordalydelse kom placeringen i 12:e lönegraden endast att gälla de tjänstemän, som den 1 juli 1926 vunnit *ordinarie* anställning i postexpeditörsgraden. Vid sistnämnda tillfälle funnos emellertid i postverkets tjänst även ett trettiotal kvinnliga extra *ordinarie* postexpeditörer, vilka genomgått samma såväl teoretiska som praktiska utbildning som de då redan *ordinarie*blivna postexpeditörerna.

Dessa extra ordinarie tjänstemän hava vid sitt ordinarieblivande samtliga placerats i 11:e lönegraden.

Såväl i propositionen 184/1926 som i de framställningar som ligga till grund för densamma hade huvudvikten lagts vid, att de postexpeditörer och förste postexpeditörer, varom fråga var, hade genomgått den för manliga och kvinnliga tjänstemän gemensamma utbildningen. Något uttalande, som kunde giva anledning till antagandet, att de föreslagna och sedermera beslutade bestämmelserna om förmånligare löneplacering icke skulle bli tillämpliga å samtliga av frågan berörda kvinnliga tjänstemän med ifrågavarande utbildning, synes icke hava gjorts vare sig i den kungl. propositionen eller under ärendets riksdagsbehandling.

Att full likställighet skulle råda mellan samtliga kvinnliga postexpeditörer med förutnämnda mera omfattande fackutbildning, oavsett om de vunnit ordinarie anställning före eller efter den 1 juli 1926, är allmän uppfattning inom postkåren och denna uppfattning delas av generalpoststyrelsen, vilket bland annat framgår av styrelsens skrivelse till riksdagens statsutskott den 16 maj 1928 med yttrande över vissa motioner (I:148 och II:231/1928). I sagda skrivelse tillstyrkte nämligen generalpoststyrelsen viss högre lönegradsplacering för samtliga postexpeditörer och förste postexpeditörer, som före den 1 juli 1925 genomgått av styrelsen anordnad fackutbildning i s. k. postelevkurs. Sedermera har generalpoststyrelsen även tillstyrkt en av Posttjänstemännens förening den 22 oktober 1931 till Kungl. Maj:t ingiven framställning om åtgärder för åvägabringande av full likställighet i lönehänseende mellan samtliga kvinnliga tjänstemän, som genomgått postelevkurs. I sagda framställning framhöll Posttjänstemännens förening bland annat, att föreningen icke kunde finna någon saklig anledning till att de förenämnda, den 1 juli 1926 icke ordinarieblivna postexpeditörerna skulle vara i lönehänseende oförmånligare ställda än de kvinnliga tjänstemän, som kanske omedelbart före nämnda datum erhållit konstitutorial å postexpeditörstjänst. Föreningen hade så mycket större anledning att intaga denna ståndpunkt, som även de nya postexpeditörerna, vilkas utbildning vore mindre omfattande än de här ifrågavarande tjänstemännens, vore hänförda till samma lönegrad (11:e lönegraden). Vidare framhöll föreningen, att ett bifall till framställningen, som för staten icke skulle vara av nämnvärd ekonomisk betydelse, för den enskilde tjänstemannen däremot bleve ett tillskott till avlöningen med upp till 222 kronor om året jämte dyrtidstillägg och sålunda synnerligen värdefullt.

Ärendet omnämndes i det vid propositionen nr 146/1932 fogade statsrådsprotokollet men intet uttalande gjordes i anledning härav från 1932 års riksdags sida.

I propositionen nr 87 till 1933 års riksdag redogjordes åter för nu ifrågavarande spörsmål. Föredragande departementschefens yttran-

de, enligt vilket han ansåg några nya skäl för att då underställa riksdagen frågan om ytterligare förbättring i löneställningen för vissa kvinnliga postexpeditörer och förste postexpeditörer icke föreligga, synes emellertid ej direkt avse den fråga, som här åsyftas, utan avse uppflyttning av samtliga postexpeditörer och förste postexpeditörer, som genomgått s. k. postelevkurs, till 15:e respektive 16:e lönegraden.

Med anledning av sistnämnda proposition väcktes i riksdagens båda kamrar likalydande motioner (I:241 och II:415/1933), i vilka hemställdes, att avlöning enligt de grunder, som tidigare — kungl. brev till generalpoststyrelsen av den 4 juli 1926 — bestämts skola tillämpas beträffande i tjänst varande postexpeditörer och förste postexpeditörer, skulle tillerkännas samtliga de kvinnliga tjänstemän i nämnda grader, som före den 1 juli 1925 genomgått av generalpoststyrelsen anordnad fackutbildning i postelevkurs.

Riksdagen avslög emellertid motionerna. Av i båda kamrarna fälda yttranden framgick dock, att sympati icke saknades för förslaget.

Såsom ovan nämnts avsåg det i proposition nr 184 till 1926 års riksdag framlagda förslaget om beredande av högre löneställning åt vissa förste postexpeditörer och postexpeditörer, att de tjänstemän i ifrågasvarande grader, vilka genomgått den för män och kvinnor gemensamma, 21 månader långa postelevkursen, skulle planeras en lönegrad högre än de tjänstemän, som därefter komme att genomgå postexpeditörsutbildning. Vid det förhållandet, att lönegradsplaceringen uteslutande motiverades med den högre utbildningen och den därav följande mera omfattande användbarheten, kunde anledning att göra åtskillnad mellan de tjänstemän, som innehade ordinarie anställning och dem, som ännu icke nått ordinarieskapet, icke anses föreligga. Under ärendets riksdagsbehandling synes intet hava förekommit, som motiverade, att icke jämväl de sistnämnda skulle erhålla den förmån, som tillerkändes deras ordinarietjänstgörande kamrater.

Genom den avfattning, de i ämnet sedermera utfärdade bestämmelserna erhöilo, fingo emellertid de postexpeditörer med den mera omfattande fackutbildningen, som först efter den 1 juli 1926 befordrades till ordinarie postexpeditörer, kvarstå i 11:e lönegraden. Det måste anses såsom inkonsekvent och icke med billighet och rättvisa förenligt, att dessa tjänstemän icke ännu erhållit samma löneställning som övriga med dem i utbildningshänseende jämställda kvinnliga befattningshavare. Det ohållbara i den situation, som inträtt, framstår särskilt klart därav, att av de kvinnliga postexpeditörer, som genomgått 1919—1921 års postelevkurs, fem (5) erhållit lön enligt 12:e lönegraden, medan sexton (16) fått kvarbliva i 11:e lönegraden. Mellan ifrågasvarande tjänstemän förefinnes ingen som helst åtskillnad vare sig i utbildning eller anställningstidens längd.

Än mer markerad har denna omotiverade skillnad mellan den ena och den andra gruppen postexpeditörer blivit genom riksdagens i fjor fattade beslut (R.D:s skr. 384/1934 punkt 8) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 222/1934 och det på detta beslut fotade civila tjänstepensionsreglementet av den 30 juni 1934 (nr 442). Detta reglemente är nämligen, på sätt som i vederbörande statsrådsprotokoll närmare utvecklas (prop. 222/1934 sid. 82, 140 och 183), så avfattat, att beträffande den av dessa tjänstmän, vilken enligt riksdagens beslut personligen i lönehänseende placerats i lönegrad närmast högre än den, till vilken vederbörande befattning hör, från och med den 1 juli 1935 tillämpas det pensionsunderlag och det pensionsavdrag, som gäller för den lönegrad, enligt vilken vederbörandes avlöning utgår.

Det måste därför anses som en gärd av billighet och rättvisa och i överensstämmelse med de synpunkter, som lagts å frågan i Kungl. Maj:ts proposition till 1926 års riksdag, om en justering i avlönings- och pensionsänseende för ifrågavarande tjänstemän bleve genomförd. Kostnaderna för en sådan åtgärd, som skulle beröra ett trettiotal befattningshavare, skulle, dyrtidstillägg inräknat, stanna vid omkring 8,000 kronor för år.

På grund av vad som sålunda anförts hemställes att riksdagen måtte besluta,

att de avlönings- och pensionsförmåner, som tidigare — kungl. brevet till generalpoststyrelsen av den 4 juli 1926 och riksdagens beslut enligt dess skrivelse nr 384/1934 punkt 8 — bestämts skola tillämpas beträffande i tjänst varande förste postexpeditörer och postexpeditörer, skola tillerkännas samtliga de kvinnliga tjänstemän i nämnda grader, som före den 1 juli 1925 genomgått av generalpoststyrelsen anordnad fackutbildning i postelevkurs.

Stockholm den 18 januari 1935.

Bertha Wellin.

Vira Eklund.

I motionens syfte instämma:

Olivia Nordgren.

Ruth Gustafson.

Sigrid Gillner-Ringenson.